

Plukovník v. v. Ing. Zdeněk Řezáč

Bitva u Alameinu bez legend

Vítězství u Alameinu (někdy se uvádí zeměpisně i El Alamein) bylo prvním větším britským vojenským úspěchem ve druhé světové válce a také i začátkem konce působení německo-italských vojsk v severní Africe. Bojová činnost se střídavými úspěchy v severoafrické poušti probíhala již od léta roku 1940 podél pobřeží Středozemního moře, protože jen tudy probíhaly jediné komunikace a jen zde byly důležité přístavy pro zásobování vojsk - 50 až 100 km jižně odtud byla poušť, značně neprůchodná.

V polovině roku 1942 překročila úspěšná německo-italská vojska maršála Rommela libyjsko-egyptskou státní hranici a zastavila se u Alameinu, asi 100 km západně od egyptské Alexandrie. Před ní ustupovaly divize britské 8. armády generála Auchinlecka. Vlastní bitvě u Alameinu předcházela německo-italská operace u Alam Halfy, jíž se Rommel naposled pokusil ovládnout Egypt (31. 8. - 6. 9. 1942). Po vojenské stránce jsou obě tyto útočné operace zajímavé jak hledáním úspěšného manévru na obou stranách, na britské straně pak i rozsahem akcí operačního maskování k utajení vlastního zámyslu a k oklamání protivníka.

Novému veliteli britské 8. armády, gen. Montgomerymu, pomohla neobyčejně znalost situace a zásadních opatření protivníka. S polskou pomocí získali Britové v roce 1939 německý šifrovací systém Enigma (svůj dešifrovací systém nazvali *Ultra*), což jim od dubna 1940 postupně umožňovalo dešifrovat, kromě jiného, i korespondenci mezi Hitlerovým hlavním velením a jeho podřízenými nejvyššími vojenskými stupni velení. S takto získávanými zprávami byli pak seznamováni nejvyšší politici a vojenští představitelé Velké Británie, později i USA, podle přísně omezeného rozdělovníku. Existence *Ultra* byla přísně utajována ještě 30 let po válce, neboť všichni zasvěcení se museli zavázat k mlčení.

Velkou senzaci vyvolal T. W. Winterbotham, jeden z organizátorů *Ultra*, svojí knihou (1974) *The Ultra Secret* (v českém překladu z roku 1981, ze kterého čerpám, jako Přísně tajné), kde vylíčil problematiku tohoto systému, ojedinělého v dějinách válek. Žurnalisté i vojenští odborníci západního světa to považovali za fantastický zpravodajský úspěch. Současně byly ale vyslovovány i myšlenky o nutnosti přehodnocení zásluh některých osobností válečné doby, stejně jako pochybnosti o tom, zda bylo nutné vynakládat tolik času a ztrát k dosažení vítězství. Toto posouzení patří vojenské historii, ale v každém případě tím bylo ovlivněno Montgomeryho vítězství u Alameinu.

Mussolini zahájil boje s Brity v severní Africe v létě roku 1940, ale když vojensky neuspěl, byl nucen požádat o německou pomoc. Od počátku r. 1941 sem byly postupně přisunovány německé motorizované a tankové divize, z nichž pak vznikl Afrika-Korps. Jeho velitel, gen. Rommel, se později prosadil do velení všech německo-italských vojsk. Úloha periferního severoafrického bojiště vzrostla po napadení SSSR, kdy německé síly v roce 1942 pronikly ke Stalingradu a na Kavkaz. Rommel měl proto nejen ovládnout Egypt, ale spojit se s nimi s cílem ovládnout sovětské ropné oblasti i celého Blízkého východu.

Po celou dobu bojů v severoafrické poušti trpěla německo-italská vojska zásobovacími problémy všeho druhu. Šlo o jejich doplňování a zabezpečování bojovou technikou, municí a zejména pohonnými prostředky. Zásobovací konvoje byly většinou vykládány ve výkonných libyjských přístavech a již přesun materiálu k egyptské hranici činil značné odčerpávání pohonných prostředků. Jinou skutečností bylo, že se Britům pomocí *Ultra* dařilo velkou část italských zásobovacích konvojů ničit. Dá se říci, že zejména v krizových situacích, i přes Mussoliniho a Hitlerovy sliby, neměl Rommel nikdy dostatek sil a prostředků k uskutečnění svých záměrů. *Ultra* zachytila desítky jeho i ultimativních radiogramů, požadujících podstatné zlepšení svého zásobování.

V osobě generála-maršála Erwina Rommela (1891-1944) měla německo-italská vojska v severní Africe zdatného a iniciativního velitele taktického a operačního stupně. První světovou válku ukončil jako velitel praporu v hodnosti hejtmana a s nejvyšším vyznamenáním Pour le Mérite. Pak následovala služba v poválečném Reichswelhu a když se ztotožnil s nacismem, působil od r. 1938 jako plukovník v Hitlerově okolí. V době zahájení války s Polskem byl již generálmajorem ve funkci velitele Hitlerova strážního doprovodu. S Hitlerovou pomocí převzal velení tankové divize, se kterou prodělal tažení do Francie - vyneslo mu to nové povýšení a Rytířský kříž. Na jaře 1941 byl ustanoven velitelem vznikajícího Afrika-Korpsu. Obratným manévrováním svých divizí měl okamžité úspěchy a převzal velení všech německo-italských vojsk. Po pádu Tobruku překročily jeho divize egyptskou státní hranici a v polovině roku 1942 stanuly u Alameinu, asi 100 km před Alexandrií. Rommel obdržel hodnost generála polního maršála a osud Egypta se zdál být zpečetěn. Hitlerova přízeň a s tím i spojený závratný služební postup (během tří roků stačil absolvovat čtyři generálské hodnosti, včetně té maršálské) vyvolávala však u mnohých německých nejvyšších státních i vojenských představitelů značnou nelibost. Zhoršil se i jeho zdravotní stav a povolaný lékařský odborník požadoval intenzivní léčení, což Rommel odmítl.

První roky druhé světové války poznamenaly Velkou Británii vojenskými neúspěchy jak v Evropě, tak i v Asii. Dönitzovy ponorky stačily ničit velké množství britských lodí a ostrov trpěl i nálety německé Luftwaffe. Vítězství nad Itálií ve východní Africe (tehdejší Habeš) bylo jen slabou náplastí. Naděje byly proto upírány na severní Afriku, která se později stala jediným britským pozemním bojištěm. Na rozhraní let 1940-41 měli zde sice Britové úspěch proti divizím italského maršála Grazianiho, ale to se Rommelovým příchodem změnilo. Britská 8. armáda po řadě porážek ustoupila až k egyptskému Alameinu. V jejím velení se vystřídalo více generálů, z nichž posledním byl Claude Auchinleck, velící současně i všem britským ozbrojeným silám na Středním východě. Převládal názor o nutnosti dalšího ústupu na dolní tok Nilu.

Britský premiér W. Churchill na své cestě do Moskvy se zde 5. 8. 1942 zastavil a když se setkal s neutěšenou situací a pesimismem, rozhodl o okamžitých změnách ve velení. Velitelem vojsk na Středním východě jmenoval gen. Harolda Alexandera a do čela 8. armády gen. Gotta - ten však cestou na nové působiště letecky zahynul a nová volba padla na generálporučíka Montgomeryho.

Pozdější maršál Bernard Law Montgomery (1887-1976) prodělal první světovou válku jako náčelník divizního operačního oddělení v hodnosti kapitána. Po válce absolvoval válečnou školu a kromě učitelského působení na této instituci velel praporu, v generálské hodnosti brigádě a divizi, se kterou pak šel do druhé světové války. Po ústupu od Dunkerque

byl opět divizionářem, po čase velitelem sboru a na jaře 1942 se stal velitelem jihovýchodní oblasti na britském ostrově. Tento svěhlavý a originální generál, abstinentský, zdatný taktik a znalec operačního použití vojsk, nebyl lehkým partnerem jak pro své podřízené, tak i představené. Měl vlastní vyhraněné názory na velení i výcvik svých vojsk, kde prosazoval tvrdé podmínky, tělesnou zdatnost a z toho důvodu se neváhal zbavit těch velitelů, kteří nevyhovovali jeho požadavkům.

Dne 12. 8. dorazil Montgomery do Káhiry a následujícího dne převzal velení 8. armády, sestávající z 13. (1., 2., 4. a 9.pd) a 30.as (7. a 10.od, 44.pd), kromě několika dalších samostatných brigád. Gen. Alexander, jeho známý, se stal zárukou vzájemné spolupráce i podpory - Montgomerymu se dostalo ihned příslibu o vytvoření nového 10.as se třemi obrněnými divizemi. Průzkum, včetně *Ultra*, naznačoval, že Rommel v krátké době opět zaútočí. „Monty“ předem vnutil svým podřízeným nutnost obrany s vyloučením jakékoli myšlenky na ústup. Teprve po odražení Rommelova úderu hodlal přejít do útočné akce. O tom všem měl svoji představu již onoho 13. 8., kdy štáb 8. armády seznámil se svými požadavky a mimo jiné řekl: „Jestliže (Rommel) vyrazí brzy, bude to složité, zahájí-li útok za týden, budeme na tom lín, a když nám poskytne dva týdny času, pak ať dělá co se mu zlíbí. Odrazíme ho a potom přijde naše chvíle... dáme Rommelovi co proto.“ (Montgomery: Paměti polního maršála.)

Rommelova vojska, složená z Afrika-Korpsu (15. a 21.td, 90. a 164. lehká divize -ld) a italského 10. (pd Brescia, Pavia a Folgore), 20. (od Ariete a Littorio, pd Trieste) a 21.as (pd Trento a Bologna), se stabilizovala na frontě u Alameinu od začátku července 1942. I přes značné ztráty hodlal Rommel ve své ofenzivě pokračovat, jsa ujistěn o přísunu všeho potřebného. Do poloviny srpna se podařilo poněkud doplnit jeho divize (dostavila se i německá parabrigáda) a Rommel tím disponoval 540 tanky, 600 děly a podporou 300 bojeschopných letadel. Do Libye přiletěl i Mussolini, aby byl včas připraven vítězně vstoupit do Káhiry.

V předchozích bojích dosahoval Rommel úspěchu zpravidla průlomem jednoho z křídel postavení protivníka a zasazením obrněných a tankových divizí pak rychle pronikal do jeho boku a týlu. Pro obdobný manévry se rozhodl proti britské 8. armádě i tentokrát, jejíž obranné pásmo probíhalo od moře (západně Alameinu) na jih po Kattárskou proláklinu, z jihu neprůchodnou. Hlavní úder měl být veden proti britskému jižnímu křídlu silami německé 15., 21.td, 30.ld a italského 20.as, které se pak měly ve svém dalším pronikání orientovat na sever, k obklíčení a zničení hlavního uskupení protivníka. Z Rommelových zvyklostí se tím nyní, u pohoří Alam Halfa, stala snadno prohlédnutelná šablona (plán byl přesnou kopií německé akce u El Gazaly tři měsíce před tím) a Britové se nemuseli dlouho dohadovat, které jejich křídlo si nyní vybere. V polovině srpna *Ultra* zachytilo Rommelův radiogram německému vrchnímu velení, který obsahoval nejen zámysl celé operace, ale i dobu jejího zahájení (31. 8.). S ním a s Hitlerovým souhlasem byl pochopitelně seznámen i Montgomery.

„Monty“ tím získal ony potřebné dva týdny a důkladně se připravil. Na severu provedl klamné zesílené obrany, na jihu pak připravil past tankům nepříteli. Za minovými poli byla početná PT děla, za nimi pak zakopané tanky, byly zde připraveny i četné protiztřeče. Zpravodajci se postarali, aby zpracovaná mapa s klamnou situací našla příslušného německého adresáta. Složení 8. armády zůstávalo nezměněno. Bylo to oněch sedm divizí (z toho dvě obrněné), začleněných do 13. a 30.as a několik samostatných brigád. K 31. 8. 1942 byl

vzájemný poměr sil téměř vyrovnán. Větší počet německo-italských divizí (12) byl eliminován jejich neúplnými početními stavy, zatímco britské byly téměř kompletní a navíc netrpěly žádnými materiálními nedostatky. Využitím *Ultra* ničilo britské letectvo ohlášené zásobovací konvoje Osy a úspěšně napadalo kolony nepřítelů, přivážející k frontě potřebné zabezpečení z přístavů.

Podle plánu přešel ráno 31. 8. Rommel do útočné činnosti u Alam Halfy a ještě po pěti hodinách se mu na jihu nepodařilo překročit britská minová pole. Účinnost britských PT prostředků, provedené protiztřeče a hlavně vzdušná nadvláda protivníka znemožnila na jihu postoupit více než několik km. Navíc přicházely zprávy o potopení zásobovacích konvojů. Na Rommelův rozkaz byl útok zastaven a v průběhu 3. 9. ustoupily jeho divize do svých výchozích postavení, kde přešly do obrany.

Rommel se vrátil opět na své velitelské stanoviště, kde si prý po šesti dnech opět zul své jezdecké boty a vykoupal se. Zde jej později zastihla zpráva, aby předal velení a odletěl se léčit do Německa. Dne 19. 9. dorazil z východní fronty gen. Stumme, vystřídal Rommela, který pak letecky opustil Afriku. Všechny tyto skutečnosti, včetně setkání Rommela s Mussolinim v Římě, prozradilo Britům *Ultra*. V Berlíně se Rommelovi dostalo slavnostního uvítání, včetně předání maršálské hole. I zde byl Hitlerem a Göringem ujišťován o kvalitním zásobování vojsk v Africe. Začátkem října zahájil Rommel své léčení v rakouském Semmeringu.

Po svém neúspěchu a značných ztrátách u Alam Halfy byla německo-italská vojska v téměř kritickém stavu a Churchill proto naléhal na Montgomeryho, aby ihned přešel do útočné činnosti. Ten však odmítl a pohrozil dokonce svým odstoupením - nejvhodnějším termínem se mu jevila až druhá polovina října. Ve svých Pamětech maršála to zdůvodňuje dvěma příčinami. Předně nebyl spokojen se stavem vycvičenosti a vybavením svých divizí (nebyl ještě druhosledový 10.as). V dalším pak nestál o to, aby nepřítel ustoupil do Lybie, ale setrval na místě, kde by jej snadněji zničil. „Montyho“ rozhodnutí bylo posléze přijato a mělo být koordinováno se spojeneckým vyložením v Maroku a Alžírsku. Dodnes je však předmětem různých polemik. Tento svěhlavý generál se nikdy nepouštěl do útočných akcí, pokud neměl jistotu o své převaze. Navíc nesnášel, jestliže mu někdo zasahoval do jeho plánů. Po Alam Halfě napsal: „Mám pocit, že jsem vyhrál první game, když byl na podání Rommel. Příště budu servírovat já za stavu 1:0!“

Německo-italská obrana probíhala na stávající linii, od Kattárské prolákliny po Středozemní moře a postupně ženijně mohutněla. I přes zásobovací problémy přece jen v polovině října mohl gen. Stumme počítat s asi 500 tanky, 600 děly a 300 bojovými letadly. První obranný sled tvořilo pět italských pěších divizí, německá 164.la a parabrigáda. Pohyblivé zálohy sestávaly na severu z německé 15.td, 90.la, z italské od Littorio a pd Trieste. Na jihu pak byla německá 21.td a italská od Ariete. Přejít do útoku byl sice očekáván, ale průzkum neodhalil dobu jeho zahájení (měsíc říjen byl vylučován) i směr jeho hlavního úderu, zřejmě i zásluhou britských klamných opatření.

„Monty“ si byl vědom toho, že protivníkovi poskytl čas k důslednému vybudování obrany. Nepochyboval však o úspěchu - pokud dosáhne potřebné převahy, uskuteční-li nutný výcvik svých divizí a zpracuje takový útočný plán, kterým nepřítel překvapí. Odmítl proto často opakovanou koncepci úderu na jedno z křídel protivníka. Rozhodl se pro průlom středu německo-italské obrany (30.as - gen. Leese) a do vytvořených dvou průchodů zasadit

druhosledový 10.as (gen. Lumsden) k rozvíjení úspěchu. Pomocný úder na jižním křídle (13.as - gen. Harrocks) měl poutat síly nepřítele, hlavně jeho zálohy.

Velkou pozornost věnoval štáb 8.A **operačnímu maskování**. Bylo nemožné utajit fakt, že k útoku dojde, a proto šlo o dezinformace vedení úderů a doby, kdy k nim dojde. Plánovaná klamná opatření si vyžádala velké množství osob a prostředků, včetně koordinace celé činnosti. Mělo se tím dosáhnout maskování skutečných cílů 30.as a na jihu pak předstírání rozsáhlé útočné akce. Útočící divize 30.as byly připravovány v hloubce, ale makety měly dokazovat jejich přítomnost v dotyku. Pomalu budovaný klamný ropovod k 13.as měl přesvědčit o významu tohoto sboru a též o tom, že k britskému úderu dojde později. Kromě jiného byla také na jihu zřízena četná klamná palebná postavení dělostřelectva, soustředění tanků a četných skladů.

V polovině října 1942 sestávala britská 8.A z 10. (1., 8. a 10.od), 13. (7.od, 44. a 50.pd), 30.as (1., 2., 4., 9., 51.pd), 9. a 23.ob, dvou pěších francouzských a jedné řecké brigády, což představovalo asi 1200 tanků, 1250 děl s podporou téměř 1200 bojových letadel. „Monty“ tím dosahoval převahy zhruba 1,4:1 v pěchotě, 2,2:1 v tancích, 2:1 v dělostřelectvu a 4:1 v letectvu. Britové získali vzdušnou nadvládu nad bojištěm i nad jeho pozemními a námořními přístupy.

V noci na 24. 10. přešla 8.A po mohutné dělostřelecké a letecké přípravě do útoku. Termín byl záměrně volen pro světlou měsíční noc. V průběhu prvního dne nedokázaly divize 30.as vytvořit dvě průchodová pásma, kudy následující noci měl být zasazen 10.as. Do skeps velitelů 30. a 10.as (první pochyboval o včasném vytvoření průchodů v obraně nepřítele, ten druhý nehodlal zasadit své divize dokud nebudou vytvořeny) osobně a tvrdě zasáhl „Monty“ a pohrozil i změnami ve velení. Ráno 25. 10. se konečně část 10.as dostala do volného terénu, a to jen severním průchodem. Na jihu 13.as nedosáhl značnějšího úspěchu.

Pro německo-italská vojska bylo zahájení britského útoku překvapením. Zmatek ve velení nastal již prvního dne, kdy gen. Stumme byl zabit při výjezdu na bojiště. Hitler souhlasil s rozhodnutím informovaného Rommela vrátit se do Afriky, kam dorazil k večeru 25. 10. (ještě téhož dne Montgomery věděl, že Rommel převzal velení). I když nedostatek pohonných hmot neumožňoval větší manévry se zálohami, přece se Rommel rozhodl jimi likvidovat britské vlomy. Tím došlo k úporným bojům, zvláště na severním úseku fronty.

„Montymu“ se sice nepodařilo vylákat Rommelovy zálohy na jih, ale nepovažoval to za neštěstí. Rozhodl vést úder obnoveným jižním koridorem do pravého boku záloh nepřítele, což umožňovalo rozdvojení celé Rommelovy operační sestavy, kdy celé jižní křídlo, složené z italských divizí, by nemělo šanci včas ustoupit na sever. Bylo však nutné přesvědčit Rommela o britském úsilí na severu. Na jihu byly přerušeny boje a divize 10.as byly staženy z fronty. Bylo přijato rozhodnutí k nové útočné operaci (Supercharge), která měla být uskutečněna 1. 11. 1942.

Tato operace měla od začátku úspěch. Již prvního dne pronikly divize 10.as do volné pouště a jižně od nich i 7.od (13.as). Protivníkovy protizteče přestaly být nebezpečné z důvodu nedostatku pohonných hmot a sám Rommel došel rychle k závěru ustoupit. Hitlerův zákaz („vítězství nebo smrt“) vyvolal velké rozčarování (velitel Afrika-Korpsu, gen. Thoma, volil zajetí) a nebyl Rommelem respektován. Již 4. 11. zahájila vojska Osy ústup, aby ušla svému zničení (Hitler své rozhodnutí později odvolal). U pobřeží bylo obklíčeno menší uskupení německých vojsk a na jihu ponechal Rommel svému osudu čtyři italské divize. Nepodařilo se mu zastavit Brity na zamýšlených obranných čarách a ti dosáhli Marsa

Matruh (150 km západně od Alameinu) 8. 11., kdy se právě spojenecká vojska vylodila v Maroku a v Alžírsku.

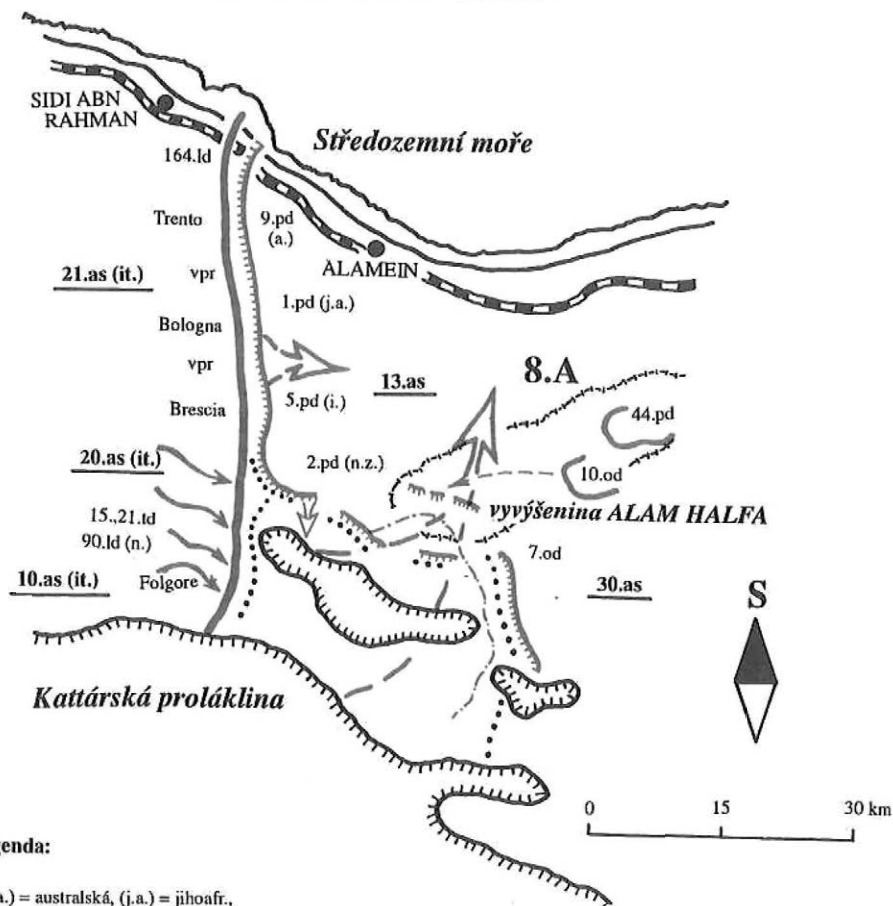
Rommelovi se podařilo od Alameinu ustoupit za cenu velkých ztrát (zůstalo mu jen několik desítek tanků). Italské divize téměř neexistovaly, zvláště když se Němci k uskutečnění svého ústupu zmocnili větší části italských dopravních prostředků. Do britského zajetí padlo přes 30 000 vojáků Osy (z toho asi 8000 Němců). Rommellova porážka vyvolala ve velké Británii obrovské nadšení. Montgomery byl povýšen do nejvyšší generálské hodnosti, později i do šlechtického stavu. Německo-italská vojska se ještě několikrát pokusila o odpor, naposled v Tunisku, kde posléze 12. 5. 1943 kapitulovala. Měsíc před tím opustil Rommel Afriku, aby po Paulusovi jako druhý německý maršál nepadl do zajetí.

Severoafričské bojiště má svá specifika. Bojová činnost se nutně omezovala na středo- a severozápadní pobřeží, kudy vedly jediné komunikace a byly zde i potřebné přístavy, umožňující zásobování vojsk. Pronikat pouští 50-100 km jižně od pobřeží bylo svízelné a většinou i nemožné. Neobydlenost s nedostatkem vody vyvolávala nutnost zásobovat vojska vším potřebným. Pro Německo a Itálii se to za dané situace stávalo téměř neřešitelným problémem a bylo to i jednou z příčin porážky jejich vojsk.

Montgomery a Rommel byli osobnostmi rozdílných povahových vlastností a snad je jen spojovala skutečnost, že svá rozhodnutí si promýšleli sami a jejich štábům bylo přisouzeno je jen všestranně zabezpečit. Rommel od svého působení ve Francii (1940) se stal typickým „panzergenerálem“, setrvávajícím v pohybovém boji u svých pronikajících předvojů, aby tím zabezpečil postup a zasazení svých hlavních sil bez ohledu na odkrytá křídla. V Africe, ve větším, operačním rámci, nedoznávaly jeho metody velení podstatných změn. Byl stále někde vpředu, ve vozidle či letadle ovlivňoval své prvosledové síly a na své VS se vracel, a to ne vždy, až na noc. Nepochybně i to přispívalo k úspěchu. Častým používáním svého oblíbeného obchvatného manévru v útočném boji se však stal stereotypním. Je docela možné, že hloubavý „Monty“ u Alam Halfy by jeho zámysl odhalil i bez pomoci *Ultra*. Po opuštění Afriky působil Rommel ve funkci velitele skupiny vojsk v Itálii, koncem roku 1943 byl převelen do Francie, aby zde velel skupině armád „B“, bránící pobřeží La Manche. Po zahájení spojenecké invaze utrpěl leteckým náletem vážné zranění a musel být odsunut k léčení. Po atentátu na Hitlera (20. 7. 1944) vešlo ve známost německých vyšetřujících orgánů, že Rommel o přípravách atentátu věděl, aniž by nějak zasáhl. Místo soudního procesu přijal nabídnutou alternativu otrávit se jedem (14. 10. 1944), spojenou se státním pohřbem maršála.

Ultra poskytovalo Spojencům neocenitelné služby. Se znalostí rozhodnutí protivníka byla Montgomeryho situace u Alam Halfy a i později značněji ulehčena. Tento svérázný generál, na rozdíl od Rommela, se na bojišti příliš neobjevoval, dával však přednost častým návštěvám svých divizí před zahájením bojových akcí. K zvýšení své popularity, a také aby byl snadno poznán, začal nosit u Alameinu australský vojenský klobouk, který později zaměnil za černý tankistický baret. Úzkostlivě dbal o nenarušení svého nočního odpočinku stejně tak jako o prosazování svých záměrů. I přes svoji příslovečnou opatrnost se oceňuje u Alameinu jeho snaha o provedení takového manévru, kterým by protivníka překvapil, dokonce i tím, jak byl maskováním utajen - stejně tak jako včasné a působivé reakce, když se v průběhu bitvy situace změnila. Svě 8. A velel „Monty“ do konce roku 1943, pak se stal velitelem 21. skupiny armád, určené k invazi do Francie, a tím i zástupcem vrchního velitele gen. Eisenhowera. Po válce zastával několik významných funkcí, jsa před tím povýšen do

ALAM HALFA

Legenda:

9.pd (a.) = australská, (j.a.) = jihoafr.,
(i.) = indická, (n.z.) = novozél.

..... hluboké pásmo britských zátarasů

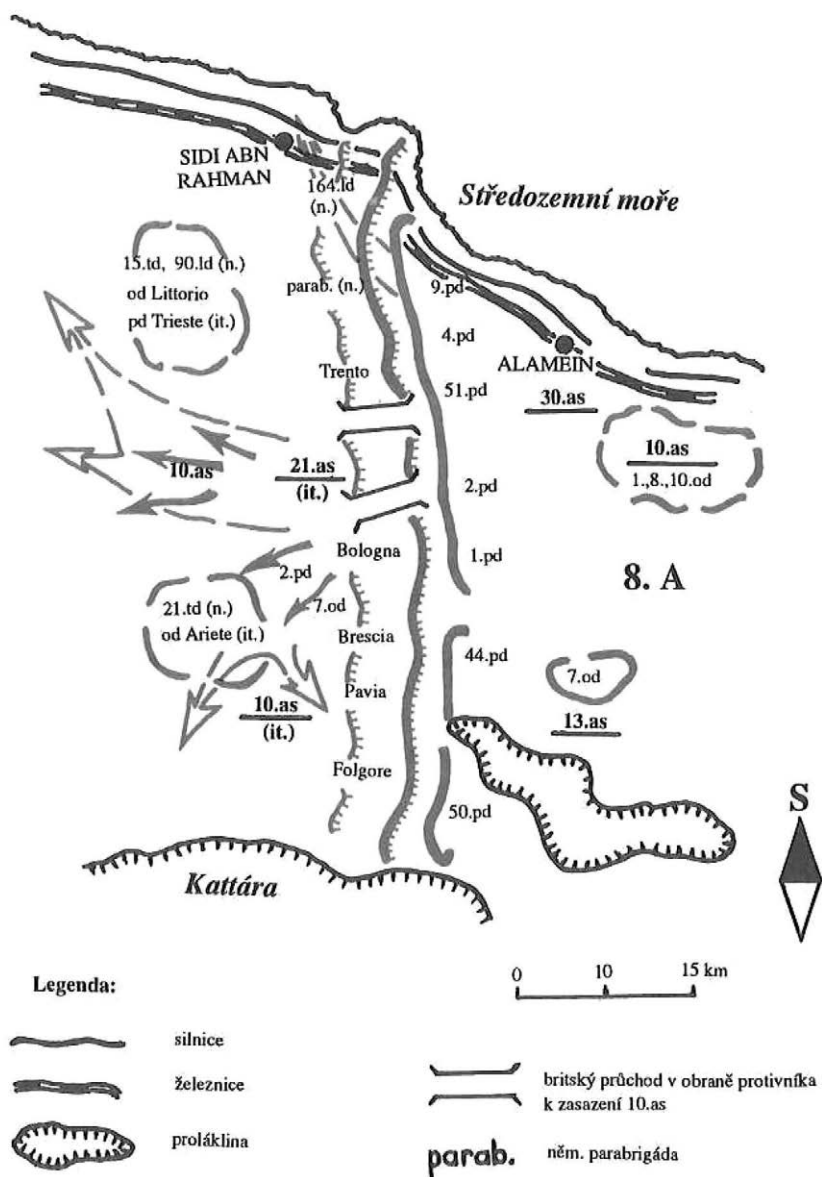
— rozsah něm.-it. úspěchu

— silnice

— železnice

proláklina

ALAMEIN

maršálské hodnosti. V letech 1946-48 stál v čele britského generálního štábu, od roku 1951 až do svého penzionování (1958) byl zástupcem vrchního velitele NATO v Evropě. Zemřel v roce 1976.

I když o osudu druhé světové války bylo rozhodnuto na evropských bojištích, představují boje spojeneckých vojsk v severní Africe potřebný prolog k invazi do Evropy. V tomto smyslu je, zvláště pro Brity, Alamein vítězstvím značného rozsahu, které napomohlo ke zničení vojsk Osy v severní Africe. Alam Halfu označují Němci jako osudový zlom. Využívání systému *Ultra* dává pochopitelně jiné pohledy na dosahované úspěchy Spojenců, a tedy i na činnost gen. Montgomeryho u Alam Halfy a Alameinu. Připomeňme ještě, že na straně britských imperiálních vojsk v Africe, kromě Francouzů, Poláků, Řeků a palestinských Židů, působil tehdy i čs. 11. pěší prapor „Východní“, přeorganizovaný pak na čs. 200. PL pluk, pod velením pozdějšího gen. Karla Klapálka.

...Dnes je bojiště u Alameinu podivnou symbiózou vítězů i poražených. Jsou tu památníky anglické, italské, německé. Hřbitovy anglické, italské, německé. Vedle sebe stojí tanky britské a německé. Busta maršála Montgomeryho dva metry od busty maršála Rommela.

Průvodce vysvětluje - na obou stranách hynuli lidé, na obou stranách fronty stáli muži, kteří nemohli za to, že se museli navzájem pobít.

Jenže jedni měli pravdu a druhí ne.

Tam, kde měl svůj hlavní stan Rommel, stojí dnes italský památník a německý památník...

(úryvek z knihy o generálu Klapálkovi „Muž, který velel mužům“)